

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši št. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Janko Florjančič. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petit-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Vera in narodnost.

(Odlomek iz govora dr. Brejca na katoliškem shodu.)

V letošnjem Konstantinovem jubilejnem letu praznujemo 1600letnico zmage človečanskih pravic, zmage osvobojenja človeštva iz spon poganskega svetovnega naziranja.

Poganstvo ni poznalo nobene ravnopravnosti. Enakopravnost mu je bila neznan pravni in etični pojem. Vladal je gol egoizem.

Pri Rimljanih je vžival polne državljanske pravice samo civis romanus, ki se je tudi imel za edini državoohranjujoč element kakor naši Nemci in Mažari; Grku so bili vsi negrški narodi barbari, in tudi judi so bili ekskluzivni.

Tu je nastopilo krščanstvo s svojim temeljnim naukom, da smo vsi ljudje enaki, da smo vsi po božji podobi ustvarjeni, da vsi izhajamo od istih starišev in da smo vsled tega enakopravni dediči ne samo greha teh skupnih starišev, ampak tudi vseh pravic, ki so logični in naravni postulat enotnosti pokoljenja človeškega rodu.

S tem je bil neposredno v srce zadet poganski kapitalizem, ki je slonel na suženjstvu kakor moderni kapitalizem sloni na borzi in njenih vrednostnih virih. Cerkev je pričela boj za emancipacijo sužnjev in ga je vodila do polne zmage.

In kar je Cerkev posamezniku priznavala, tega ni odrekala oni skupini posameznih individuvov, ki jih radi krvnega sorodstva in istega jezika narod imenujemo. Zato je bil v srce zadet tudi poganski nacionalizem.

Vera nas uči, da je bil prvotno en sam jezik in da je Bog skupno govorico šele potem zmedel, ko se mu je Adamov rod očitno začel upirati in je svoji upornosti hotel postaviti velikanski spomenik, ki naj bi segal do neba.

Različnost jezikov je tedaj posledica greha, pa vendar so vsi jeziki božje delo in zato so

dobri, kajti hudobija in greh sta bila le povod njihovega postanka.

In ko je Bog jezike zmedel, ni ustvaril nobenega privilegija med njimi, in ko je nad apostole poslal sv. Duha, da bi mogli izpolniti svojo misijo: „pojdite in učite vse narode!“, je s tem eksistenčno upravičenost vseh narodov in vseh jezikov slovesno priznal in vse jezike enakomerno posvetil! Zato sme po pravici apostol narodov izjaviti: Tu ni ne Žid ne Grk, ampak vsi so eno v Jezusu Kristusu; en Bog, en oče vseh, en gospod, en krst!

Ako nam je Kristus zaukazal, da moramo svojega bližnjega ljubiti kakor sami sebe in ljubiti celo tiste, ki nas sovražijo in preganjajo, tedaj nam gotovo ni samo dovolil, ampak zaukazal, da moramo enako ljubiti tudi narod svoj!

In ako nam je Kristus v usmiljenem Samaritanu postavil ginljiv zgled prave, iskrene požrtvovalne ljubezni do bližnjega drugorodca, tedaj smemo v tem videti naravnost poziv in ukaz k samaritanskemu delu na bolnem telesu svojega lastnega naroda.

Po pravici se sme torej trditi, da narodnost v krščanstvu ni nič izgubila, marveč jo je Kristus izpopolnil in odrešil, ker je z besedo in dejanjem pokazal, kako se narod in narodnost sme in mora ljubiti. (Mahnič.)

Samo nevedneži in puhloglavci ali pa zlobneži morejo torej trditi, da je Cerkev narodnost nasprotna, da dober katoličan ne more biti dober narodnjak. Ravno nasprotno je res. Ravno Rimu, ravno kat. Cerkvi se imamo zahvaliti za načelno priznanje ravnopravnosti vseh narodov. Kat. Cerkev ni sovražnica nobenega naroda, ne narodnega mišljenja in navdušenja, ona je vsem narodom enako pravična, enako ljubeča mati in varuhinja, ona je nasprotnica samo malikovanja narodnosti, neopravičenega, drugim krivičnega narodnega fana-

tizma. In zato ji morajo biti hvaležni, zlasti mali narodi kakor je naš, kajti ravno nekrščansko pojmovanje narodnosti od strani naših narodnih sosedov je vzrok našega žalostnega narodnega položaja. Prav zaradi tega sta pri nas boj za trobojnico in boj za sv. križ tako tesno, nerazdružljivo zvezana. Zlasti na severni meji! Tu je boj za naš obstanek hkrati boj zoper Proč-od-rimsko gibanje, zoper pogubonosno delovanje raznih protestantsko-klerikalnih false „obrambnih“ društev in organizacij, ki jih vse vodi in goni v prvi vrsti sovraštvo zoper kat. Cerkev.

Mi graničarji, ki stojimo v prvih vrstah v boju za našo narodno dedščino, smo dejansko obenem tudi pravi križarji, bojovníki za križ častni, za naše verske svetinje.

Proč od doma!

S strahom opazuje vsak slovenski rodoljub grozno bolezen, ki se vedno bolj prijema našega kmečkega ljudstva, namreč beg z domače grude. Če so zapuščene postale bajte po Belokranjskem, kjer pusta, od prometa izključena zemlja ljudi ni mogla rediti, je to umevno. Nad vse čudna prikazen, da beže ljudje v tujino z najlepšega kosa slovenske zemlje, iz kranjske okolice, kjer je svet ravan in rodoviten in se vsak pridelek lahko dobro proda. Izseljevanje iz vasij od Kranja do Kamnika zadnja leta silno narašča. Ko kmečko dekle pride v Kranj kupit šerpo, je že na poti v Ameriko.

Kje so glavni vzroki, da ljudje zapuščajo domovino? „Slov. Dom“ trdi, da se ljudje izseljujejo zaradi tega, ker so od „farovških posojilnic“ prelahko dobili denar na posodo in ga zapravili ter zemljišča zadolžili, sedaj pa morajo iti v Ameriko, da si bodo kaj prislužili in dolgove poplačali! Ta razlog je neumen in zloben ob enem. Denarni zavodi S. L. S. ne pospešujejo

PODLISTEK.

Preklican.

Zgodba. Spisal I. Mohorov. (Konec.)

Ves dan je koprnel groze in bolesti in skrbi in ril z glavo v seno. Po ušesih mu je zvenel smeh, v duši mu je gorelo dvoje globokih oči, bolnih, trudnih. Kakor dete, prevzet groze, je šepetal:

„Druga je, druga je, da ljubi svojega bližnjega!“ Prva zvezda je sinila na nebu. Tedaj se je dvignil in odšel neopažen iz hiše. Rahla meglica je ležala nad vasjo, komaj je iz svetlega prepoznal v dolinski senci siromašno Kovačevo bajto. In tedaj je dvignil obraz. Še par drobnih zvezdic je zaiskrilo. Zaiskrile so in — tisti hip je ena padla. Zamajala se je v loku in padla. Kriknil je rahlo. Ali ni, ali ni padla tja doli nad bajto, nad njeno?

Zasopel je obstal na vratih. Kako je prišel sem doli h Kovaču? Nepojmljiva bridkost mu je polnila srce. Na vratih je obstal in se ni upal vstopiti. Iz hiše je bilo čuti Franico. Suho je kašljala.

„Kdo je?“ je bilo čuti za njim v temi.

„Jaz sem, Janez Prisojniški!“ je odgovoril in se ozrl.

„Ti si?“ se je začudila Kovačka. „Lej no, si prišel Francko pogledat?“

„Sem. Če sme!“ je odvrnil.

„Smeš, Janez, seveda smeš.“ In žena ga je vedla v izbo. Vstopil je. Za pečjo je slonea Francka. Janeza je potisnila mati za mizo, rekoč:

„Lej no, Francka, povasovat je prišel, Janez.“ Rahel smeh je preletel osinele dekletove ustnice. Janezu pa je kipelo srce od čustev. Ali ni je poznal besede in ko je konečno odprl usta je rekel, negotovo, tiho:

„Je bolje?“

Prikimala je. V svitu dremotne oljnate lučice je vpri Janez vanjo oči. V podrhtevajoči svetlobi, se mu je zazdelo, ko da gleda v popolnoma tuj obraz, izpremenjen, neskončno truden, blede. In takoj je vedel, da ni bolje in je odkimal. Jokajoč mu je bil glas:

„Ni res, Francka. Ni bolje. K morju bi morala. K morju,“ je nadaljeval zanosen, „kjer so pozimi in poleti rože, pa zdrava sapa, pa solnce, ti ljubi Bog, kakšno solnce. O, solnce!“

Orosile so se ji oči in je šepetala: „O, solnce!“

Hipoma se je umirila in stegnila roko proti njemu. Sama sta bila ostala v sobi. Mati je tarnala v kuhinji. Tedaj je rekla Franica:

„Janez, stopite k meni!“

Okoren je stopil k peči, tako da je bil z glavo v isti višini ko ona, ki je sedela na peči. Tedaj je rekla tiho:

„Zame ni pomoči, vem. Pa, kaj zato? Ni zato.“ Zaihtela je krčevito in ihteč mu je ovila roke krog vratu in je govorila:

„Ni mi zato, prav nič mi ni. Nočem več, niti nočem živeti več.“

„Zakaj, zakaj?“ je izpraševal Janez.

„Zakaj?“ se je začudila in se ga še tesneje oprijela in mu gledala v prestrašeno lice. In kakor od srca se ji je izvila bridka tožba:

„Zakaj niste vi moj oče!“

Onemoglo je omahnila nazaj na peč. Janezu pa so se pošibile noge, kakor da je slišal čudovito besedo razodenja.

„Oče? Oče!“ je šepetal in ji gledal v oči trudne, bolne, v oči, ki so se skoro že, skoro zapirale.

„Pa naj ti bom oče, naj ti bom!“

* * *

Omahoval je proti domu, pol blazen sreče in bolesti. „Moja hčerka umrje,“ je ihtelo v njem, in nehote se mu je krčila pest. „Na jug mora, k morju, na solnce, hčerka moja!“

Vso noč ni zatislil očesa. Visoko v slemenu je bila odprtina v strehi. Nepremično je strmela tja gori. Zvezde so prehajale mimo, potem je sinila prva zarja. Dvignil se je. Od trudnosti se mu je zamglilo pred očmi, da se je sesedel. Tedaj se je oglasil oster petelinji glas. Janez je planil kvišku, zlezel v hlev. Nekdo je stal pred njim.

„Kje je Peter?“ je vprašal hripavo.

„Tu sem, ali me ne poznaš?“ se je začudil brat.

„Ti, moj gozd mi boš dal nazaj, boš dal!“

„Zapreti te bom dal, Janez, ki noriš!“ je odvrnil brat in se obrnil od strahu prevzet proti vratom.

„Ne boš dal?“ je zamolklo prašal Janez.

turške srečke še izborna srečko italijanskega rudečega križa, tako da ima potem na leto desetkrat upanje na glavne in druge lepe večje dobitke. — Naročila sprejemajo in pojasnijo dajejo za „Slovensko Stražo“, g. Valentin Urbančič, Ljubljana, Kongresni trg 19, in vsi njeni sodružniki po deželi. Naročajo le po posredovanju „Slovenske Straže“, ki je v zvezi z mogočno slovensko krščansko banko s polno vplačano delniško glavnicno do 40 milijonov kron, pri kateri se ni bati izgube in neprivik.

NOVEJŠE VESTI.

Avstrijski cesar se je povrnil iz Ischla, kjer je bival več mesecev na oddihu, v Schönbrunn. Dunajčani so ga slovesno sprejeli.

Dunaj, 11. septembra. Napetost med Italijo in Grčijo je vedno večja.

Dunaj, 11. septembra. Podžupan dr. Porzer je rekel danes na shodu: 900 laških pojanikov ima službo pri tržaškem magistratu in zato mora beračiti 900 Tržačanov.

Dunaj, 11. septembra. Grški kralj Konstantin je obiskal nemškega cesarja Viljema. Cesar je podelil kralju maršalsko palico in kralj je rekel, da so vspehi grškega orožja pripisovati temu, da so se Grki ravnali v vojevanju po pruskim načelih. Ker je pa grška vojska imela francoske inструкторje, je ta kraljev izrek napravil na francoskem veliko nevoljo.

Budimpešta, 11. septembra. Kolera po Ogrskem se razširja. Danes je bilo tu naznanjenih 23 novih slučajev. Doslej je zbolelo v Budimpešti za kolero 1055 ljudi, umrlo pa 661. V Beogradu je zbolelo 1224 in umrlo 277, ozdravelo pa 370 ljudi.

Carigrad, 11. septembra. Turki zahtevajo, da jim Bolgari prepuste razen Odrina tudi Kirkilisse, Ortaköj in Dimotiko. Bolgari se posebno potegujejo za Dimotiko.

Tokio, 11. septembra. Ljudstvo tu na shodih z vso silo zahteva vojno s Kitajsko.

SLOVSTVO.

Troje književnih projektov. Velike zasluge so si stekli zadnjih dvajset let razni slovenski književni zavodi in knjigotržci z ozirom na publikacijo slovenskih pesnikov in pisateljev. Pred kratkim zopet se je osnovala v „Katoliški tiskarni“ zbirka, ki naj ceno in enotno urejevana širi v Slovence domače pisatelje. Ta pod redakcijo prof. Grafenauerja osnovana zbirka nam daje povod, da izprožimo misel, da li ni morda že času primerno, da se osnuje velika slovenska zbirka slov. pisateljev in pesnikov „Biblioteka slovenskih klasikov.“ Vsak slovensko čuteči človek, vsaka naša zasebna in društvena knjižnica bi želela take enotno opremljene, kritično in enotno urejene zbirke, kjer naj bi bili zastopani izbrani naši klasiki od Vodnika do najnovejših časov; vsak pesnik zase, označen s kratko biografijo, komentarjem, če treba. „Biblioteka“ naj se osnuje morda tako, da prevzame garancijo za skrbno redakcijo in izdelovanje iste zveza naših književnih zavodov in knjigotržcev in da tudi materialno poleg subskripcijske obveznosti garantira. Knjižnica bodi gotova v vsaj desetih letih morda tako, da se isto proračuni na 1600 strani oz. 50 zvezkov. — Druga misel, ki bi jo občinstvu predložili, je, da se osnuje periodično, bodisi ko priloga enega lista, bodisi ko samostojen list, izhajajoč bibliografičen list „Književni Vestnik“. S. M. je po zaslugi dr. Štebingerja dozdej našla to veliko vrzel v našem slovstvu. Tudi „Katoliška bukvarna“ je izdala za znanek slov. knjig. To je premalo. Narodu, ki se pripravljajo na svojo univerzo in akad. publikacije, je bibliografičnega lista nujno treba. — Tretjič! Da spozna tudi tujina slovensko književnost, se osnuje mala biblioteka slov. pisateljev v nemškem prevodu, kakor to delajo Ott in drugi.

Zbirka slovenskih povesti. Urejuje prof. Iv. Grafenauer. V zalogi „Katoliške Bukvarne“ je pričela izhajati zbirka poljudnih povesti, ki doslej v obče niso bile našemu narodu dostopne. Zastopani bodo vsi boljši slovenski pisatelji, ki so pisali za narod. Prvi zvezek je ravnokar izšel in obsega Jos. Ogrinčev povest iz časa Slovencev, ki ima naslov: „Vojnimir, ali poganstvo in krst“. Cena 60 v. Simpatična snov, poljudni način pripovedovanja in neprisiljeni razvoj dejanja pa so vzrok priljubljenosti, ki si jo je pridobila povest precej, ko je izšla v „Večernicah“, pravi urednik v predgovoru, in ti razlogi so ga gotovo tudi napotili, da je s to povestjo otvoril novo zbirko. V začetku je kratek Ogrinčev životopis; taki životopisi bodo nudili tudi prihodnji zvezki, kadar bodo pričenjali z novim pisateljem. Zbirki bo v korist, če bo v prihodnje g. izdajatelj nekoliko bolj rabil jezikoslovno pilo.

Tiskarna Tisk. društva v Kranju ima v zalogi šolske tiskovine.

Za smeh in kratek čas.

Iveri. Precej umetnosti se zahteva, da človek kako povest tako pripoveduje, da je videti, kakor bi bila resnična. — Prijatelje in dobrote laglje pozabimo, kakor sovražnike in razzaljenja.

Nekdaj in sedaj. Nekdaj so si ljudje glavo ubijali, kako bi po zraku letali; ko so se naučili, si pa kosti ubijajo.

Dober vid. Matevž in Miha stojita v Ribnici pred cerkvijo. „Al' viš miško guori na levem turnu?“ — Miha: „I, ne vidim je ne, pač pa slišim, kako škraplja!“

Ribič z veliko polenovko na hrbtu je znamenje, po katerem se spozna prava Scottova emulzija

edina le ta je prirejena po preizkušeni Scottovi sestavi. Ker je pa mnogo več ali manj slabših ponaredb, katerih zavitek je tudi precej enak Scottovi emulziji, zato pazite pri nakupu in zahtevajte Scottovo emulzijo z varstveno znamko „Ribič s polenovko“, vse druge ponaredbe pa odklonite.

Cena originalni steklenici je 2 K 50 v. Dobi se v vseh lekarnah. Kdor pošlje 50 v v znamkah na SCOTT & BOWNE, G. m. b. H., in se sklicuje na ta časopis, dostavi se mu ena pošiljatev potom lekarne za poizkušnjo.

Zobozdračniški in zobotehniški atelje

Dr. Edv. Globočnik, okrožni zdravnik in zobozdravnik, in Fr. Holzacker, konc. zobotehnik
V KRANJU

v Hlebševi hiši, nasproti rotovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan po 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure dopoldne izven velikih praznikov na razpolago. 16 52—35

PISARNA za urejevanje splošnih gospodarskih zadev J. Rozman, Kranj.

- I. Denarni promet: Izposlovanje posojil v vseh oblikah. — Prevzem kapitalij in njih pupilarnovarno nalaganje. — Ranžiranje insolvent. — Eskont menic. — Nakup in prodaja državnih vrednostnih papirjev. — Izdaja uradnih borznih kurzov.
- II. Informacijske zadeve: Izdaja trgovskih in obrtnih informacij ter naslovov dobaviteljev in odjemalcev za vse blagovne stroke.
- III. Izterjevanje terjatev: Izterjevanje trgovskih in obrtnih terjatev. — Inkaso menic.
- IV. Promet z nepremičninami: Posredovanje pri nakupu, prodaji in zamjenavi nepremičnin, industrijskih, trgovskih in obrtnih podjetij.
- V. Tehnično-komerc. zadeve: Nakup in prodaja industrijskih, obrtnih in poljedelskih strojev vseh sistemov. — Oprema celih delavnic. — Instalacije. — Načrti in proračuni.
- VI. Strokovni nasveti v vseh navedenih zadevah. — Prospekti na razpolago. 129 52—6

Spominjajte se pri vsaki priliki „Slovenske Straže“!

Ideal gospodinje

je

Singer šivalni stroj,

ki se dobi v vseh naših prodajalnah, katere so označene z poleg stoječim «S» izveskom ali pa po naših potnikih.

Singer Co., delniška družba šivalnih strojev

Kranj, Glavni trg št. 119. 75 18—10

Važen oglas „Slovenske Straže“! — Čitajte!

V današnjih težavnih razmerah zamorete obogatiti le s srečko!

Turška srečka

je v to svrhu prva in najpripravnejša srečka,

ker ima šest žrebanj vsako leto, ker znašajo glavni dobitki vsako leto 400.000, 400.000, 400.000, 200.000, 200.000, 200.000 zlatih frankov, ker vsaka srečka mora zadeti najmanj 400 frankov, ker je tedaj zanjo izdan denar varno naložen kot v hranilnici, ker igra že dolgo vrsto let in obdrži kupec po izplačilu kupnine trajno igralno pravico brez vsakega nadaljnega vplačevanja, ker znaša mesečni obrok samo 4 krone 75 vinarjev, in ker zadobi kupec že po vplačilu prvega obroka izključno igralno pravico. 336 3—2

Pozor! 1 turška srečka in 1 srečka italijanskega rudečega križa z 10. žrebanji vsako leto na mesečne obroke po samo 6 kron. Prihodnje žrebanje se vrši dne 1. oktobra 1913!

Pojasnila daje in naročila sprejema za „Slovensko Stražo“ g. Valentin Urbančič, Ljubljana, Kongresni trg 19. Sprejmejo se marljivi sodružniki pod ugodnimi pogoji.

R. WOLF

Magdeburg-Buckau.
Podružnica na Dunaju
Dunaj, III., Am Heumarkt štov. 21.
Brüssel, Buenos-Aires, Roubaix, Turin, Dresden 1911.
Patentne 8 Grand Prix. 298 24—24

vročeparne lokomobile.

Originalno strojedelstvo Wolf . . . 10 — 800 k. s.
Obratni stroji z najvišjo popolnostjo in dobičkom za industrijo in poljedelstvo.

Dosedaj izdelanih nad 900.000 k. s.